

מסורת הש"ס

ולד חטאת פרק שלישי מעילה

יג.

עין משפט
נר מצוה

בר א ב מ"י פ"ה מהל'
מעילה כלל: ו'
בה ג ד מ"י שס פ"ג הלכה
ז':
בו ה מ"י פ"ח מהלכות
מעילה כלל: ו'
זו ו מ"י שס הלכה ז':
בח ז מ"י פ"ח מהלכות
מעילה כלל: ו':

רבינו גרשום

בור מלא מים. זהו ראוי
לבדק הבית לבנין ולא
למזבח ואי אומרינן
חזי למזבח לניסוך הים
כיון דלאו מים חיים הן
לניסוך: אשפה
מלאה זבל. אינה ראויה
לא למזבח ולא לבדק
הבית דאיהו שבוש
דבר לבנין אלא לרמייה
שבוך מלא יונים ראוי
למזבח ולא לבדק הבית:
אילן מלא פירות. ראוי
למזבח לניסוך ולא לבדק
הבית: שדה מלאה עשבים.
הבית ראויה לא למזבח
ולא לבדק הבית. תנא
קמא דר' יוסי אית ליה
אין מועילין בשבוח הקדש
כלל כמה שהשביח לאחר
שחוקדש: ולד מועשרות לא
יניק מן המעושרות. הינו
קמא דר' יצחק נבקה בעשרי
והיה לה בן קודם לכן
לא יניק ממנה שוב שבנה
חולין הוא ומצא נהנה
מחלב מוקדשין: ואחרים
קמא דר' יוסי אית ליה
אחרים שהתגברו קודם לכן
רשאי ומתנין שאם תצא
נקבה בעשרי היא חלבה
חולין כדי שיתא אצל בנה
ממנה בהיותו וכן נמי
בזולת מוקדשין לא היו
מקדשין חלב אמו: מה
בכור דורש מועילין בו.
בכל דבר שיש בו אף
משער דהיינו נמי בנקבה
מועילין ביטולה ובחלבה:
איתא אמו אמו מבכור. כתיב
בבכור כי תעשה לשוור
לאנאן שבעת ימים יהיה
עם אמו וביתו מועילין
היה שבעת ימים תחת
אמו מה בכור יש בו
מעילה בכלול או מוקדשין
נמי: הפועילין לא יאכלו
מגרוגרות של הקדש. אע"ג
דכתיב כי תבא בכור ריך
ואכלת עניים וגו' ואפילו
הבית מורב כדכתיב בפי'
השוכר את הפועלים אפי'
בשל הקדש לא יאכלו
דברים ויך אמר רחמנא
ולא דהקדש: וכן פרה.
שדשה בשל הקדש: מלעין מין
קטנית הן. הדין מלעין
בשדה הקדש מעל דנהנה
בשדה: והא בתלמוד
בענין. כלומר דהיינו אית
לן מועילין במחבור
לקרקע ויכיש בקרקע עצמו
ש"מ ומדקאמר מעל ש"מ
דאבקה אבק של שדה
מעל לן לקטנית לאיתו
מלעין ואבק שמעלה מן
השדה היינו תלוש משה

ומועילין בהן ובמה ז' שבתוכו. פי' רשז"ס צהמוכר את הבית צ"ב
דף עט. דגני צור שייך מעילה כגון שהנניע חפצים לתוכו
וקשיא דלמרינן לקמן (דף יז:) דלזין מעילה ולי צהמוכר לכן פ"ת כגון
שעקר וי חוליה ונהנה הימנה דהוי תלוש יט: אבל אם הקדיש בור ואח"כ

נתמלא בו מועילין בהם אבל יא
יט מה שבתוכו. ואלו ציונים מטעם הפקר
דחזר משום יד איתרביא (גמין דף כה).
ואין יד להקדש יז וגני אילן ומתמלא
משום דלזין מעילה גידולי הקדש ר' יוסי
אומר כו' קסדר יש מעילה גידולין:
ולד המעושרת. כלומר שנוול קודם
שנמסרה אמו לדיר להמסער
והיה הולד חולין וכך קאמר לא יניק
מן המעושרת דמפסד בגמרל טעמא
מקרא: ואחרים מתגדינן בן. כלומר
יש [ננין] אדם מתגדינן ומתנין קודם
הנכנסתה לדיר על מנת שמתק צנה
שהא וי חולין. ולד מוקדשין שהוא חולין
שנוול קודם שהקדיש יט [הסל]:
הפועילין לא יאכלו מגרוגרות של
הקדש. אע"ג דהדין
פועל אולל צין בתלוש צין צהמוכר
דלמרינן צ"מ (דף פז.) מ"מ צלל הקדש
אינו אולל דממיק ליה בגמרל מקרא
וכן פרה יט לא תאכל מן כרשיים
של הקדש ומותר לחסום פיה וקשיא על
מה שפירש ואחרים מתגדינן שהיו ממנים
על מנת להניק דלישנא לא משמע כן
וה"ל למימר דאחרים מתנין צין ועוד
קשיא דצמוספתא קמני לה גבי פועלים
ופרה והסם מה מועיל התנאי צדנר
שהוא כנר של הקדש לך נראה לפרש
ואחרים מתגדינן כו' כלומר ואחרים

בעלי צמים נדיבי צל היו מתגדינן להניק אותן ולדמן מצהמות שלהן
יט שהיה חולין וכן בפועלים ופרה של הקדש לפי שעושין בשביל הקדש
היו עשירים מתגדינן לפרנסם: בא"י שיעבא. אפועלים דלא יאכלו
ט קא. דיש [שולן] ולא של הקדש ואיתקש פועל לשור כדלמרינן צ"מ
(דף פז.) איתקש חוסם לנחםס ונחםס לחוסם:
קלעילין. מין קטנית הוא: והא בתלמוד בעינן. דהא אין מעילה
יט נקרקע צהמוכר: אבקה יט מע"י. פירות האבק
של קרקע שהוא תלוש שמשנה הקטנית כשהוא דש נקרקע של הקדש
האבק עולה (הקרקע) איתא העברה יט העברה. יט דכתיב
גבי בכור (דכתיב) (שמות יז) והעברת כל פטר רחם גבי מעשר בשר
כתיב (ויקרא כ) כל אשר יעבור תחת השבט מה בכור מועילין בו ללא
בתלז קאמר שהי לא שייכא הנקע בצבור דהא זכר הוא אלא ה"ק מה
בכור מועילין כולו אף מעשר מועילין כולו ואף יט בהנקה הבן ולאו
דוקא מועילין אף אמרינן לעיל (דף יז:) חלב המוקדשין אין מועילין בו
אלא רואה לומר שגאמר החלב להניק דמנו חלב המוקדשין נמי להכי
אסרינן צמתנין להניק ממנו דלמאי אמו אמו מבכור דכתיב גבי בכור
בפרשת משפטים שבעת ימים יהיה עם אמו וגבי מוקדשין כתיב בפרשת
אמור שבעת ימים (יהיה) תחת אמו וא"ת למה לי קרא לאסור חלב
המוקדשין מיוסוף מן מדדשין צבורות (דף טו.) דא פסולי המוקדשין
בשר ולא חלב יט ואין לומר דהסם היינו דוקא דלאחר שפירש אכל
בהנקה לא אסור אי לאו האי קרא דהכא זה אינו יט ודאי דלכאורה
משמע שחלב פסולי המוקדשין בכל ענין יט הוא אסור וי"מ דכי אסר
חמנא חלב חלב צהמוכר שריא ולא חלב צהמוכר שריא לגורא שוד דלמן אסר
לאסור אף הנחת יניקת הולד יט ואין נראה דהא אמרינן פרק השאטן
קצורה משמע דאף החלב אסור בהנאה וטעון קצורה דהא ודאי דמי
ש' דאי לאו האי קרא דהכא דקאסר חלב יט צמוקדשין לא היה דרשינן גבי
קאמי צמר למעוטי אכל השמא דאסר חלב צמוקדשין יט קאמי צמר למר
לאסור גיה צקדשים ואמאי צריך מיוסוף ליה מדלמרינן גבי פסולי המוקדשין
אכל השמא דאסור גיה צקדשים אלא כן אית מוצא לומר אכל

בתנ"י צור מלא מים. ראוי לבדק הבית לבנין לעשות צו טע"ט ולא
למזבח ולניסוך המים נמי לא חזי שלא היו מנספין אלא ממי השילות
שכן מים חיים (א): אשפה מלאה זבל. אינה ראויה לא
למזבח ולא לבדק הבית: אילן מלא פירות. ראוי
הוא גפן וראוי למזבח ולניסוך: אשפה
ואינו ראוי לבדק הבית לפי שעני גפן
דקין לו ואין ראויין לשום צנין וצבצורים
לא מיתקמא שהי אינם קריבין לגבי
המזבח: שדה מלאה עשבים. אינה
ראויה לא למזבח ולא לבדק הבית: ואין
מועילין צמה שצמוכו. (דבור ומתמלא
מים) ו כלל הי הו גידולין: ר' יוסי
אומר כו'. לא פליג אלא איתק תרמי
ד"ת אמר אין מועילין שצנה הקדש
צנה שהשנינו לאחר שהקדשו ורבי יוסי
סבר המקדש שדה או אילן מועילין
גידוליהם הואיל וגדלו ממנו כהקדש
אכל צור ואשפה וצורך דלאו גידולי
ו שובין. יתנו לא פליג רבי יוסי: ולד
המעושרה לא יניק מן המעושרה.
לפי שהיא קדושה דכתיב (ויקרא כ)
העשירי יהיה קודש וצנה חולין הוא
ונמלא ונהנה מחלב המוקדשין: ואחרים
מתגדינן כן. כלומר צמקם ודאי אסור
לינק מן המעושרת אכל אחרים
מתגדינן כן שמתנין קודם לכן על מנת
כן אי מניסין נקבה וז לדיר להמסער
שאל תקדש יהא חלבה חולין שמהא
מניקה ולדה צהמיר. ושעמתי דלהכי
מהי לכו תנאה הואיל ויכולין לעכב
שאל תכנס נקבה וז לדיר עד לאחר זמן
הלכן מהי תנאה שהיו נכנסה ולהכי
קרי להו אחרים שחזין מחמירין עליהן
כרואי. וכן נמי צולל מוקדשין לא היו
שעושין מלאכה צלל הקדש לא יאכלו מגרוגרות של הקדש ואע"ג דכתיב
י תבוא צדכר ריך ואלכת וגו' (דברים ג) ואמרינן בפרק הסוכר את
הפועלים (צ"מ דף פז:) צפועל הכחוב מדבר צלל הקדש לא יאכלו דכרס
רעך אמר רחמנא אלא כרס של הקדש: וכן פרה יט חולין ויט מהשה צלל
הקדש לא תאכל מוכרשיני הקדש: גב' איתא העברה העברה. כתיב
בכור (שמות יז) והעברת כל פטר רחם וכו' צמער (ויקרא כ) כל אשר יעבור
תחת השבט וגו' מה בכור מועילין בו צלל דבר שיש בו דוכר הוא ולא
נקבה אף מעשר כתיב דהוה צנהק צנהק מועילין כולו אפילו צהמל: איתא
אמו חלב מבכור. כתיב בצבור (שמות כג) כן תעשה לשורך לאנאן שבעת
ימים יהיה עם אמו יט וגבי מוקדשין כתיב צפ' אמור [והיה] ו' ימים (יהיה עם)
[תחת] אמו [ויקרא כג] מה בכור שהוא זכר מועילין כולו אף מוקדשין נמי מועילין
בכולו: הפועילין כו' מ"ט. לא תאכל ויט מוכרשיני הקדש. גבי פועילין דלא
יאכלו מגרוגרות של הקדש לא צריך למיבעי דהא מיטע קרא צמירוס רעך
ולא חלל פרה ללא כתיב צה הכי קצני: דיש. כלומר כי דש צלל
לא תחסום אכל כי דש צלל הקדש אמה חוסם דעינא כולה צחולין קמיי: **קלעילין.**
מין קטנית. קדש מועילין של חולין שצנה הקדש מעל דנהנה
מהקדש: והא צהמוכר. צמיו. כדלמרינן לקמן בפרק הנחנה (דף יט:)
דלזין מעילה צהמוכר לקרקע וי"ש צקרקע עממו ט: מדקאמר מעל
שעמ מיעא אבק. אבק של שדה מעל לה לאותן קלעילין וי מעלה
אבק מן הקרקע דמתערב צקלעילין הוה ליה תלוש ולהכי מעל:

רמנא חלב פסולי המוקדשין היינו צהמילא דכתיב (דברים יז) ואכלת צמר וי
לאסור אף הנחת יניקת הולד יט ואין נראה דהא אמרינן פרק השאטן
קצורה משמע דאף החלב אסור בהנאה וטעון קצורה דהא ודאי דמי
ש' דאי לאו האי קרא דהכא דקאסר חלב יט צמוקדשין לא היה דרשינן גבי
קאמי צמר למעוטי אכל השמא דאסר חלב צמוקדשין יט קאמי צמר למר
לאסור גיה צקדשים ואמאי צריך מיוסוף ליה מדלמרינן גבי פסולי המוקדשין
אכל השמא דאסור גיה צקדשים אלא כן אית מוצא לומר אכל

(א) צ"ב ע"ט. ע"ש, (ב) ס"א
רבי שמעון ועיין מ"י
(ג) פסחים (ו, ט) (ד) ונחמין ט'
זל: תמורה (ז, י); (ח) ונחמין ט'
יומא נג: ד"ה הרי"ן, (י) ז"ל
המוקדשין (י) שבתוכו דלכל הני
כי ושהא נחמין צ"ק, (י) צ"ל
הקדש, (י) וצמוקדשין כתיב
שבעת ימים תחת אמו כי צ"ק,
(י) הפרה מוכרשיני הקדש דגבי
פועלים כי צ"ק, (י) והש
קלעילין של חולין צ"ק, (י) ש"מ
מדקאמר צ"ק, (י) חולין מ'
בכור ונהנה כי צ"ק, (י) ולא
אמרינן שיקנה חלל הקדש כמו
שמוס חלל דמיוס דחלל משום
די כי צ"ק, (י) חולין ס"ד
ואמ"ר ד"ה ולד מוקדשין וכו'
צ"ל כן, (י) צ"ל כן, (י) צ"ל כן
ואמ"ר צמ"ר דישו כי (י) דור
הו שייך חלל ד"ה פסועל
צ"ק, (י) שבתוכו צמ"ר כתיב
והעברת כי צ"ק, (י) צ"ל לאנאן,

תורה אור השלם

1. את תחום שור דרשה:
דברים ה' ד'

הנהגות הב"ח

(א) רש"י ד"ה וכו' בור מים
חיים צ"ב עיין צ"ב דף ע"ט:
(ב) ד"ה וכו' פרה של חולין
הדשה צלל הקדש: (ג) ד"ה
הפועילין לא יאכלו מכל פרה
מוכרשיני:

מוסף רש"י

לבדק הבית ולא למזבח.
כגון הכי וספד ואפניס קיות
ויחלף כ"ל (שם). לא למזבח
ולא לבדק הבית. כגון חלב
וגביס מוריים אשפה עשבים
ויחלף כ"ל. וכו' ויט דקמי
לאשון לאשון שחור. דקמי
מוצא שחור מוקדשין דק
הבית. וקדש צק צהמיר שחור
מוקדשין דמים. שאלן ראויין
גדול לא למזבח ולא לבדק הבית
אלא למימר וליקח דמיוסין צמיר
מוצא לא דק צהמיר, ככל מים
שפירש צהמיר הקדש. ה"ק
לא וי קח ו קמי, דלא מיבעיש
הק קמיר צמירי דמיוסין
צמה שחור, אלא אפילו הק
צמירי מועילין נמי צמה
צמיון (שם). הקדש בור
מלא מים. כהקדש לא
הוכי אלא את הבור. מים
ראויים לבדק הבית לעשות
טע"ט, ולא למזבח. דמים
מוספין פסולי לניסוך המים,
וגם אין מיוסוף צמר הקרבנות
אלא מלמא המים שחור
אשפות מלאות וכל.
אין ראויין לא למזבח ולא
לבדק הבית (שם). שורך
מלא יונים. ראוי למזבח ולא
לבדק הבית. דלא חזי לניסוך
בנין. השוכר עממו לא
הקדש אלא למי, דלא
עוקרין חזון מוקדשין ליט
בנין והו הפסד גדול, שהיו
נמכר ביוקר, ועוד ויט
דקמי למזבח ולא לבדק הבית
כו' אמה שצמורין אכל
קאמר לא מיעוטי אי הו מה
צמורין קדש מוצא דקדש,

עין משפט נר מצוה
מעילה כלל: ו'
בה ג ד מ"י שס פ"ג הלכה
ז':
בו ה מ"י פ"ח מהלכות
מעילה כלל: ו'
זו ו מ"י שס הלכה ז':
בח ז מ"י פ"ח מהלכות
מעילה כלל: ו':

אל מים אשפה מלאה זבל: פ' במה שבתוכו אית ה' נמקח: פ' המעושרת לא יניק אית ו' פרה לא תאכל
מכרשיני: ו' העברה (דף יז ע"ט): פ' מים וכל הני אית ד' נמקח: ו' על תיבת שובך נרשם ק' למעלה להורות כי לפי'
ראוי למקח: פ' מיתבתי וכו' עד חיותה מה בכור ליש: פ' עצמו ש"מ מדקאמר מעל אבקה: ו' ובמה שבתוכו בשלמא כמה שבתוכו
גבי בור מועילין היינו הים אבל בכור עצמו היאך מועילין ופי' רשבי"ם בפרק המוכר: יט מעילה כבה"ג דהיינו במחבור: יט תלוש
וכן צריך לומר בלתי דהיינו מדבורים: יט לא מים שבתוכו ולא קמי מטעם חיות ובינוים נמקח: יט להקדש וכן גבי אילן אית ד' נמקח:

שחוקדשין האם: טו וכן פרה הדישה מוכרשיני הקדש לא תאכל: יט שולחן שהיו חולין: יט מעילה במחבור לקרקע חס"ד: יט אבקה
מועילין בה פי' מאבק של כו' תלוש משביתין הקרקע ומשכית הקטניות כשהוא: פ' העברה מוכר גבי בכור כתיב והעברת: יט ואף
ס"א בחלבו וראו: טו חלב ויכיש בקדשים מגורים ואין: טו אית דהא ודאי לכאורה משמע: טו ענין הים אסורין: טו חולין ולא נראה
דהא מדקאמר פרק השחוט: טו דמן נמי ליבעי: טו חלב המוקדשין לא אית: פ' נמקח: יט במוקדשים א"כ בשר קאמי: טו תגון בכור
צאנן לאסור יחיה:

שיטה מקובצת
שחוקדשין האם: טו וכן פרה הדישה מוכרשיני הקדש לא תאכל: יט שולחן שהיו חולין: יט מעילה במחבור לקרקע חס"ד: יט אבקה
מועילין בה פי' מאבק של כו' תלוש משביתין הקרקע ומשכית הקטניות כשהוא: פ' העברה מוכר גבי בכור כתיב והעברת: יט ואף
ס"א בחלבו וראו: טו חלב ויכיש בקדשים מגורים ואין: טו אית דהא ודאי לכאורה משמע: טו ענין הים אסורין: טו חולין ולא נראה
דהא מדקאמר פרק השחוט: טו דמן נמי ליבעי: טו חלב המוקדשין לא אית: פ' נמקח: יט במוקדשים א"כ בשר קאמי: טו תגון בכור
צאנן לאסור יחיה: